

Ontmoetingskerk Laren – 10 maart 2019 - Lucas 4

Als mensen een kerk bouwen, zet de duivel er een kapel naast.

Dat zei Maarten Luther. Hij leefde in de 16^e eeuw. Hij was een kind van zijn tijd. In zijn tijd was de duivel een levende werkelijkheid.

Zo ook voor Luther. Of hij van die middeleeuwse voorstellingen had van duivels met hoorntjes en zo, dat weet ik niet. Maar dat er een macht, een trekkracht is, die je op een verkeerd spoor kan brengen, daar geloofde hij heilig in.

En het was voor hem geen vraag dat die zich kan bedienen van vrome gebouwen, gebruiken, gebaren en woorden. Achter een façade van vroomheid kan het er soms duivels aan toegaan. Achter het vrome habijt van Protestanten en Katholieken vond en vindt misbruik plaats.

De duivel lijkt verdwenen van onze schilderijen, uit onze verhalen, uit ons denken en zeker uit ons taalgebruik. Misschien vinden we het wat primitief om over een duivel te spreken.

Maar misschien is juist dat ook wel de grootste troef van een verscheurende kracht:

dat je zegt dat hij niet bestaat en dat hij er niet is. Dat geeft hem alle ruimte.

De Bijbel spreekt wel over de duivel. Daar heeft hij geen gedaante of gestalte.

Wel een *stem, in jou, buiten jou*, een stem, een invloed, een *influenceer*, die je op een verkeerd spoor wil zetten.

Diabolos, uit elkaar gooier, noemt de Bijbel die: de invloed, die goede verhoudingen kan verzieken, relaties kan ontwrichten en jou en mij kan laten ontsporen.

Bestaat zoiets?

Natuurlijk bestaat zoiets.

Wie van jullie kan er niet van meepraten.

Misschien in je relatie, je familie, je vriendenkring, je bedrijf, partij, kerk, school.

Ik ken uit gesprekken de vele verhalen: ik zie mijn kind niet meer, onze bedrijfscultuur is verpest, onze hechte vriendengroep is door ruzies helemaal uit elkaar gevallen.

Steek je hand eens op als je daar *geen* ervaring mee hebt.

.....

Waarom zou je het niet gewoon *duivel* noemen: zo'n kracht in en tussen mensen die van het menselijk leven, die van jou zelf een chaos maakt. Die van eenheid verdeeldheid maakt.

Duivel, zo noemt de Bijbel ook de invloed, die jouw innerlijke eenheid door elkaar gooit en jou probeert af te houden van de weg die jij moet gaan.

Na zijn doop heeft Jezus zich teruggetrokken in de woestijn. Je zou het een retraite kunnen noemen. In die retraite wordt voor hem helder wat belangrijk voor hem is.

Wat zijn weg zal zijn.

Maar in die woestijn is er ook een stem, die hem af wil houden van de weg van zijn bestemming: de stem die *duivel, door elkaar gooier, hinderaar* of hoe dan ook heet.

Jezus heeft veertig dagen gevast, hij is verzwakt en dan komen de verleidingen. Zo gaat dat met die stem en de verleidingen: die komen op zwakke momenten. Dan denkt de verslaafde: nog een glaasje. Dan ga je de grens van overspel over. Dan lijkt het geweten even op een lager pitje gezet.

Drie verleidingen houdt de duivel aan Jezus voor.

Daarbij bedient hij zich van ogenschijnlijk vrome taal. Ook, juist hij citeert Bijbelteksten.

Maar de essentie van zijn bedoelingen is: dat Jezus niet zal zijn wie hij kan en moet zijn: de mens die God weerspiegelt, die God dichterbij brengt.

Op alle verleidingen antwoordt Jezus.

Al zijn antwoorden laten zien wat *zijn* bestemming is.

Maar ook wat *onze* bestemming kan zijn.

Maak van die stenen brood, zegt de duivel tegen Jezus. Dat kun je toch?

Dat is de eerste duivelse verleiding: die van wondermacht.

Het lijkt vroom om over de wondermacht van Jezus te praten.

Toch wijst Jezus van zich af. Het gaat hem niet om tovertrucs, niet om kunststukjes, waarmee hij zichzelf op een voetstuk plaatst.

Na hem kwamen anderen die dat wel deden, zoals Simon de tovenaer, een charismatische figuur met veel volgelingen. Hij zei:

Ik kan door de lucht vliegen, ik kan stenen in brood veranderen en als ik van een berg spring vangen de engelen mij op. Kijk mij eens!

Je zelf zo etaleren en ophemelen is een verleiding.

In kerken is Jezus opgehemeld. Jesulatrie noemde Abraham Kuyper dat, Jezus verering.

Daar is Jezus wars van. Hij is geen *doel, maar middelaar*. Hij wil ons brengen bij dit besef:

Er is meer dan eten en drinken. Meer dan alles voor je zelf te willen.

Daarom zegt hij: *een mens leeft niet bij brood alleen*.

Maar van de woorden die je de weg wijzen naar je naaste.

De woorden die je zeggen: de aarde, het leven is een geschenk voor ons allen.

Voor nu en later. Pas er goed op!

Leef vanuit dat besef, leef in die geest.

De tweede verleiding voor Jezus is die van de macht. De stem zegt:

Ik zal je geven alle koninkrijken van de hele wereld, als je je tenminste voor mij buigt.

Met macht kun je goede dingen doen. Macht kan ook een verleiding worden. Je kunt in een ivoren toren terecht komen. Je kunt denken dat het leven alleen om jou draait.

Je kunt denken dat je je daarbij alles kunt veroorloven. En dat er niets en niemand boven je is. Leven we niet in zo'n tijd, een tijd waarin grote politici zich zo presenteren.

Trump, Poetin, Kim Jong Un.....

Joodse mannen dragen een hoed, een keppeltje. Dat zegt: er is iets boven ons.

Jezus zegt in het spoor van dat volk: je zult alleen buigen voor God.

Buig niet voor het grote geld, niet voor alle macht, niet voor de duivelse verleiding om alles te hebben en te houden.

De derde verleiding is die van on- vrome vroomheid.

Ga op de rand van de tempel staan, en spring!, hoort Jezus. Engelen zullen je toch opvangen, zo staat het toch in een psalm!

De duivel is een Bijbelkenner. Hij heeft de teksten die hem uitkomen paraat.

Weer wijst Jezus van zich af. Beproof God niet, met zulke woorden, zegt hij.

Want ook met vrome Bijbelteksten kun je God vervloeken.

Verleidingen, beproevingen heten ze, als Jezus het zou zoeken in wondertrucs, macht of vroomheid die geen vroomheid is. Daarvoor is hij niet gekomen.

Wel om God voor ons dichterbij te brengen. Wel om ons te inspireren om met vallen en opstaan te leven met zijn woorden, met zijn vertrouwen.

Hij weerstaat de stem, die hem daarvan probeert af te houden.

Dan wijkt de duivel. Hij is even op afstand. Verdwenen is hij niet. Hij kan zo weer de kop opsteken, deze uit elkaar gooier, deze hinderaar. Hij wijkt, tot een ander moment.

Zo gaat Jezus de woestijn weer uit, terug naar het gewone leven. Zijn retraite is voorbij.

Met hem gaat de geest. Die is er kennelijk ook nog, naast de duivel.

De geest die hem begeleidt. Die was er eerder ook, toen Jezus naar de woestijn ging.

Bij alle beproevingen lees je niet van die geest. Was ze afwezig juist op het moment dat Jezus zich zwak voelde? Heeft Jezus ook ervaren wat zoveel mensen meemaken:

Dat je God, hulp, troost niet ervaart?

Na de beproevingen keert de Geest terug. Ze zal Jezus begeleiden om mensen die op zijn pad komen te helpen op hun weg door het leven.

De Geest was er vroeger. Die lijkt soms verdwenen. Die Geest steekt weer de kop op.

Laat je daar maar mee bemoedigen en troosten.

En wij?

We zitten hier in de kerk.

We horen Luther zeggen: hiernaast staat een kapel van de duivel.

Een duivel is er, hoezeer wij ook over hem zwijgen.

Er is een invloed onder ons, in ons, die van leven een chaos kan maken, die ons afhoudt van wat een goede weg voor ons is. De duivel bestaat, dichtbij, in het klein en in het groot.

Hou je zelf niet voor de gek.

Maar vertrouw: er bestaat nog iets anders. Er bestaat nog iets meer.

Ook al lijkt ze soms afwezig, verdwenen, onbereikbaar.

Vertrouw: ze keert terug, die goede geest.

Leef met de woorden die opgeschreven staan.

En vertrouw op de Geest die naar het leven leidt.

Amen